

SZERENCSESNEK SZÜLETNI KELL

**SZABÓ ILLÉS:
EGY ZSUGÁS VALLOMÁSAI**

Ha a szerencse vakká tesz, a balszerencse ezt még a sikettséggel és az agresszióval is meg szokta toldani. Mostanában a sors sokszor ad okot mindannyiunknak a szerencse mibenléte felett való töprengésre. Amit ugyebár forgandónak gondoltuk volna, az jó ideje láthatóan csak egy irányba áramlik, vagy inkább helyesebb lenne hömpölygésnek mondani. A közélet és a média számos csodálatos meggazdagodás-történetet tálal az erre fogékonyak elé, amelyeknél, a narratíva szerint, a szerencsének semmi, a tehetségnek és a rátermettségnek azonban sokkal nagyobb szerep jut. Hisszük is, nem is, mindenesetre érdekes lesz majd generációkkal később elemezni ezeknek a történeteknek a társadalomszociológiai következményeit.

A meggazdagodás vágya áll Szabó Illés kötetének középpontjában is. Főhőse, Tom, a szerencsejátékokban – Black Jack, póker, rulett – véli megtalálni a vagyonhoz jutás titkát, és ehhez még a matematikát, a statisztikát, a játékelméletet és a valószínűségszámítást is segítségül hívja, és talán nem árulunk el nagy titkot, ha kikotyogjuk: minधिába. Illetve amikor a sok dramaturgiai fordulat egyike során mégis sikerül megfosztani a szerencsét szerepétől, akkor a „...játék valahogy elvesztette az ízét.” Az egyes szám első személyű elbeszélő ugyanis csak későn – és meglehetősen drámai körülmények között – ismerkedik meg az irányított szerencse fogalmával, amikor a szerencséhez nem csupán véletlen, de terv, infrastruktúra és hidegfejű végrehajtók is kellenek.

Klasszikus fejlődéstörténet a szerző legújabb, sorrendben 11. regénye, amelyet olvashatnánk akár annak metaforájaként is, hogyan fosztja ki egy torz világ a reménytelen álmodozókat, mivel –

mint minden jó könyvnek – ennek is több olvasata lehetséges.

A társadalomszociológiai megfejtést amúgy remekül elfedi a sok egymásba érő kaland és sztori a játéktér világából. Talán néha túlságosan is elengedi a szerző a gyepőt, és a történet nyargalni kezd, pedig néha jót tene egy kis pihenés a narrációban, hogy az olvasó el tudjon időzni ebben a rafinériák és megtévesztések uralta világban.

És ha esetenként túl filmszerűnek éreznénk a tempót, az nyilván nem véletlen, hiszen a szerző jó pár nagy sikerű sorozat és film forgatókönyvét jegyzi.

Még egy jó zsugás sem tudja megfirkálni a sorsot, hiába rutin és magabiztosság. A sorsot kicselezni nem könnyű dolog, ahhoz ugyanis még ennél sokkal több kell. Annak józan és derűs tudomásulvétele, hogy a nekünk rendelt útról nincs letérő, és minden stációt annak rendje és módja szerint végig kell járni.

Tom esetében az apróbb-nagyobb sikerektől a börtönig és a pszichiátriáig terjed ez a skála, és végül a sikerek és kudarcok kísérte kétségbeesett próbálkozásokkal róttá le annak az árát, hogy kapjon egy utolsó esélyt a szerencsétől. Ahogy F. Scott Fitzgerald korszakos művében, A nagy Gatsby utolsó mondatában fogalmaz: „Törjük a csapást, hajtjuk hajónkat előre, szemben az árral, hogy a végén mindig a múltba érkezzünk.”

(Szabó Illés: Egy zsugás vallomásai, Urbis Könyviadó, 2021, Szentendre)